

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum elæemosinæ largito sit actus charitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

præfertur extraneus coniuncto secundum caritatem.

AD TERTIUM dicendum, quod duplex est debitum. Vnum quidem quod non est numerandum in bonis eius, qui debet, sed potius in bonis eius, cui debetur, puta, si aliquis habet pecuniam, aut rem aliquam alterius vel furto sublatam, vel mutuo acceptam, siue depositam, vel aliquo alio simili modo, quantum ad hoc debet homo prius reddere debitum, quam ex eo benefacere coniunctis: nisi forte esse tanta necessitatis articulus, in quo etiam liceret ipsi rem alienam accipere ad subueniendum necessitatem patienti, nisi forte & ille, cui res debetur, in simili necessitate esset: in quo tamen casu pensanda esset vtriusque conditio secundum alias condiciones requisitas prudentis iudicio: quia in talibus non potest vniuersalis regula dari propter varietatem singulorum casuum, ut Philosophus dicit in 9. Ethicorum. Aliud autem est debitum, quod computatur in bonis eius, qui habet, & non eius, cui debetur, puta, si debeatur non ex iustitie necessitate, sed ex quadam morali aequitate, ut contingit in beneficijs gratis susceptis. Nullius autem benefactoris beneficium est tantum, sicut pariterum: & ideo parentes in recompensandis beneficijs sunt omnibus alijs præferendi, nisi necessitas ex alia parte præponderaret, vel aliqua conditio, puta, communis utilitas Ecclesie, vel reipublice. In alijs autem est æstimatio habenda & coniunctionis, & beneficij suscepti, quæ similiter non potest communi regula determinari.

Lib. 9. ca. 2. tom. 5.

AD QUARTUM dicendum, quod parentes sunt sicut superiores. Et ideo amor parentum est ad benefaciendum; amor autem filiorum ad honorandum parentes: & tamen in necessitatis extreme articulo magis liceret deserere filios, quam patres, quos nullo modo deserere licet, propter obligationem beneficiorum susceptorum, ut patet per Philosophum in 8. Ethicorum. cap. ultimo.

Lib. 8. circa finem libri tom. 5.

Super questio trigesima prima articulum quartum.

ARTICULVS IIII.

Vtrum beneficentia sit virtus specialis.

IN articulo quarto, nota responsio nem ad vltimum, ut possis diuersitatem specificam peccatorum discernere, & præcipue maledictione, an odij, vel ire, aut vtriusque sint, prout vnum vitium imperat alteri, sicut per oppositum vna virtus imperat alteri.

Lib. 3. ca. 1. a medio, & lib. 1. ca. 9. & 13.

2 Præter. Vitia virtutibus opponuntur: sed beneficentia opponuntur aliqua specialia vitia, per quæ nocumentum proximo infertur, puta rapina, furtum, & alia huiusmodi: ergo beneficentia est specialis virtus.

3 Præter. Caritas non distinguitur in multas species: sed beneficentia videtur distingui in multas species, secundum diuersas beneficiorum species: ergo beneficentia est alia virtus a charitate.

SED CONTRA est, quod actus interior, & exterior non requirunt diuersas virtutes: sed beneficentia, & beneuolentia non differunt, nisi sicut actus exterior, & interior, quia beneficentia est executio beneuolentia: ergo sicut beneuolentia non est alia virtus a charitate, ita nec beneficentia.

RESPON. Dicendum, quod virtutes dantur secundum diuersas rationes obiecti: tunc est ratio formalis obiecti charitatis, tunc nam utraque respicit rationem boni, ut ex prædictis patet. Vnde beneficentia est alia virtus a charitate, sed nominat quod ritatis actum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod non dantur de habitibus virtutum, sed de actibus. Et ideo diuersitas præceptorum non habet uerios habitus virtutum, sed diuersos actus.

AD SECUNDUM dicendum, quod omnia beneficia proximo exhibita, in quantum derantur sub communi ratione boni, ad amorem: ita omnia nocumenta in quantum considerantur secundum communem rationem, reducuntur ad odium. Prout autem consideratur secundum aliquas speciales rationes, vel mali, reducuntur ad aliquas speciales virtutes. Et secundum hoc etiam dicitur de beneficiis species. Vnde patet responsio.

QVAESTIO LXXXII.

De Eleemosyna, in decem articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de eleemosyna.

ET CIRCA hoc quaruntur decem.

1 Primum, Vtrum eleemosyna largitio sit actus charitatis.

2 Secundum, De distinctione eleemosynarum.

3 Tertium, Quæ sunt potiores eleemosynæ: Vtrum spirituales, vel corporales.

4 Quartum, Vtrum corporales eleemosynæ habeant effectum spirituales.

5 Quintum, Vtrum dare eleemosynas sit in præcepto.

6 Sextum, Vtrum corporales eleemosynæ sint danda de necessitate.

7 Septimum, Vtrum sit danda de iniuste acquisito.

8 Octauum, Quorum sit dare eleemosynam.

9 Nonum, Quibus sit danda.

10 Decimum, De modo dandi eleemosynas.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum dare eleemosynam sit actus charitatis.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod dare eleemosynam non sit actus charitatis. Actus enim charitatis non potest esse sine charitate: sed largitio eleemosynarum potest esse sine charitate, secundum illud 1. ad Corinthios 13. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest: ergo dare eleemosynam, non est actus charitatis.

¶ 2 Præ. Eleemosyna cõputatur inter opera satisfactiõnis, secũdũ illud Daniel. 4. Peccata tua eleemosynis redime: sed satisfactio actus iustitiæ: ergo dare eleemosynam non est actus charitatis, sed iustitiæ.

¶ 3 Præ. Offerre hostiam Deo est actus latræ: sed dare eleemosynã, est offerre hostiam Deo, secũdũ illud ad Heb. ult. Beneficentiæ autem, & cõmuniõnis nolite obliuisci: talibus enim hostiis promeretur Deus, ergo non est actus charitatis dare eleemosynam, sed magis latræ.

¶ 4 Præ. Philof. dicit in 4. Ethic. q. dare aliquid propter bonum, est actus liberalitatis: sed hoc maxime fit largitiõne eleemosynarum. ergo dare eleemosynam non est actus charitatis.

SED CONTRA est, quod dicitur 1. Ioan. 3. Qui habuerit substantiam huius mundi, & uiderit fratrem suum necessitatem patientem, & clausit uiscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo?

RESPON. Dicendum, quod exteriores actus ad illam uirtutem referuntur, ad quam pertinet id, qd est motiuum ad agendum huiusmodi actus. Motiuũ autem ad dandum eleemosynas est, ut subueniatur necessitati patienti. Vnde quidam diffiniẽtes eleemosynam, dicunt, quod eleemosyna est opus, quod datur alicui indigenti ex cõpassiõne propter Deũ: quod quidem motiuum pertinet ad misericordiã, ut supra dictũ est. Vnde manifestum est, quod dare eleemosynam proprie est actus misericordiæ: & hoc apparet ex ipso nomine. Nam in græco eleemosyna a misericordia deriuatur, sicut in latino miseratio. Et quia misericordia est effectus charitatis, ut supra ostensum est, ex consequenti dare eleemosynã est actus charitatis, misericordia mediante.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aliquid dicitur esse actus uirtutis dupliciter. Vno modo materialiter, sicut actus iustitiæ est facere iusta: & talis actus uirtutis potest esse sine uirtute. Multi enim nõ habentes habitum iustitiæ, iusta operantur ex naturali ratione, uel ex timore, siue ex spe aliquid adipiscendi. Alio modo, dicitur esse aliquid actus uirtutis formaliter, sicut actus iustitiæ est actio iusta eo modo quo iustus facit, scilicet prompte, & delectabiliter. hoc modo actus uirtutis non est sine uirtute. Secundum hoc ergo dare eleemosynas materialiter potest esse sine charitate. Formaliter autem eleemosynas dare, id est, propter Deum delectabiliter, & prompte, & omni eo modo, quo debet, non est sine charitate.

AD SECUNDVM dicendum, quod nihil prohibet actum, qui est proprie unius uirtutis, elicitiue attribui alteri uirtuti sicut ordinanti, & imperanti ad suum finem. Et hoc modo dare eleemosynam ponitur inter opera satisfactoria, inquantum miseratio in defectum patientis ordinatur ad satisfaciendum pro culpa. Secundum autem quod ordinatur ad placandum Deum, habet rationem sacrificii, & sic imperatur a latrã. Vnde patet responsio ad tertium.

AD QUARTVM dicendum, quod dare eleemosynam pertinet ad liberalitatem, inquantum liberalitas auferit impedimentum huius actus, quod esse potest ex superfluo amore diuitiarum, propter quam aliquis efficitur nimis retentiuus earum.

¶ 2 Præ. Eleemosyna datur ad subueniendum necessitatibus proximi, sicut dictum est: sed multe alie sunt necessitates humane uitæ, quàm predicta, sicut quod cecus indiget ductore, claudus sustentatione, pauper diuitiis. ergo inconuenienter prædictæ eleemosynæ enumerantur.

¶ 3 Præ. Dare eleemosynam est actus misericordiæ: sed corrigere delinquentem magis uidetur ad feruorem pertinere, quàm ad misericordiam: ergo non debet computari inter spirituales eleemosynas.

¶ 4 Præ. Eleemosyna ordinatur ad subueniendum defectui: sed nullus est homo, qui defectum ignorantia nõ patiat in aliquibus. ergo ut quilibet debeat docere quemlibet, si ignoret id, quod ipse scit.

SED CONTRA est, quod Greg. dicit in quadã hom. Habens intellectum, curet omnino ne taceat: habens rerum affluentiam, uigilet ne a misericordiæ largitate torpeat: habens artẽ, qua regitur, magnopere studeat, ut usum atque utilitatem illius cõ proximo patriatur: habens loquendi locum apud diuitem, damnationem pro reuoluto talento timeat, si cum ualet, non apud eum pro pauperibus intercedat. ergo prædicta eleemosynæ conuenienter distinguuntur secundum ea, in quibus homines abundant, & deficiunt.

RESPONDEO. Dicendum, quod prædicta eleemosynarum distinctio conuenienter sumitur secundum diuersos defectus proximorum, quorum quidam sunt ex parte anime, ad quos ordinantur spirituales eleemosynæ: quidam uerò ex parte corporis, ad quos ordinantur eleemosynæ corporales. Defectus enim corporalis aut est in uita, aut est post uitam. Siquidem est in uita, aut est

Secunda Secunda S. Thomæ. L com-

ARTICVLVS II.
Vtrum conuenienter eleemosynarum genera distinguantur.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, qd inconuenienter eleemosynarum genera distinguantur. Ponuntur enim septem eleemosynæ corporales. scilicet pascere esurientem, potare sitientem, uelire nudum, recolligere hospitem, uisitare infirmum, redimere captiuum, & sepelire mortuum: quæ in hoc uersu continentur.

Visito, potio, cibo, redimo, te-go, colligo, condo.

¶ Ponuntur etiam alię septẽ eleemosynę spirituales. scilicet docere ignorantẽ, consulere dubitantẽ, consolari tristẽ, corrigere peccantẽ, remittere offendenti, portare onerosos & graues, & pro omnibus orare: quæ etiam in hoc uersu continentur.

Consule, castiga, solare, remitte, ser, ora.

Ita tamen qd sub eodem intelligatur cõsiliũ, & doctrina. Videtur autem quod inconuenienter huiusmodi eleemosynæ distinguantur. Eleemosyna. n. ordinatur ad subueniendũ proximo: sed p hoc, qd proximus sepelitur, in nullo ei subuenitur, alioquin non esset uerũ, qd Dñs dicit Matth. 10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, & post hoc non hẽnt amplius quid faciant. Vnde & Dominus Matth. 25. commemorans misericordię opera, de sepultura mortuorũ mentionem non facit. ergo uidetur quod inconuenienter huiusmodi eleemosynæ distinguantur.

¶ 2 Præ. Eleemosyna datur ad subueniendum necessitatibus proximi, sicut dictum est: sed multe alie sunt necessitates humane uitæ, quàm predicta, sicut quod cecus indiget ductore, claudus sustentatione, pauper diuitiis. ergo inconuenienter prædictæ eleemosynæ enumerantur.

¶ 3 Præ. Dare eleemosynam est actus misericordiæ: sed corrigere delinquentem magis uidetur ad feruorem pertinere, quàm ad misericordiam: ergo non debet computari inter spirituales eleemosynas.

¶ 4 Præ. Eleemosyna ordinatur ad subueniendum defectui: sed nullus est homo, qui defectum ignorantia nõ patiat in aliquibus. ergo ut quilibet debeat docere quemlibet, si ignoret id, quod ipse scit.

SED CONTRA est, quod Greg. dicit in quadã hom. Habens intellectum, curet omnino ne taceat: habens rerum affluentiam, uigilet ne a misericordiæ largitate torpeat: habens artẽ, qua regitur, magnopere studeat, ut usum atque utilitatem illius cõ proximo patriatur: habens loquendi locum apud diuitem, damnationem pro reuoluto talento timeat, si cum ualet, non apud eum pro pauperibus intercedat. ergo prædicta eleemosynæ conuenienter distinguuntur secundum ea, in quibus homines abundant, & deficiunt.

RESPONDEO. Dicendum, quod prædicta eleemosynarum distinctio conuenienter sumitur secundum diuersos defectus proximorum, quorum quidam sunt ex parte anime, ad quos ordinantur spirituales eleemosynæ: quidam uerò ex parte corporis, ad quos ordinantur eleemosynæ corporales. Defectus enim corporalis aut est in uita, aut est post uitam. Siquidem est in uita, aut est

Secunda Secunda S. Thomæ. L com-

Super quãstio. 119. q. 1. me secunda. articulum secundum.

IN ar. 2. in respon- sione ad primum. per se uir in huius mane, qd beneficium sepultura est defuncto beneficium, & secundum quod uiuere in memoria aliorum & secundum professionem propriam affectus ipsius sicut. exequens ordinata a defuncto, uoluntate eius cõsumas, & qua si durantem adhuc facti, ita sepeliens, affectum continuat, quæ defuncti ad corpus hẽbat. Differt aut multũ hoc, nihil esse sensibile a defuncto: & hoc, nihil esse illi;

4. diff. 1. c. 1. 2. art. 3. q. 1. & 2.

Art. præced.

Homil. 9. in Enang. non remote a fine.